

Stanovisko Transparency International, Oživení a zIndex k řešení problému veřejných zakázek

Jako členové Kolegia pro veřejné zakázky vítáme iniciativu ministryně pro místní rozvoj Věry Jourové k věcnému řešení problematiky veřejných zakázek v ČR v souvislosti s nutností transponovat nové evropské směrnice o veřejném zadávání do českého právního řádu. Souhlasíme přitom s deklarovanou snahou zjednodušit zadávací procedury a zefektivnit dohled nad zadáváním zakázek. Zároveň si však myslíme, že by neměly být opomíjeny hlavní cíle plynoucí z evropských směrnic, tj. zajistit hospodárnost, podporu malých a středních podniků, udržitelný rozvoj a inovace. Nový zákon o veřejných zakázkách je pouhým nástrojem pro dosažení cílů, nikoli cílem samotným. Jakékoli snahy vládní politiky v agendě veřejného zadávání by proto měly respektovat tyto principy:

- zachovat stávající úroveň transparentnosti a rozvíjet nástroje ulehčující publikování informací a jejich další zpracování,
- navrhovat změny v právní úpravě s ohledem na reálné kapacity a podmínky ve veřejném sektoru, aby právní úprava byla stabilní a nebylo nutno přistupovat k časté novelizaci zákona,
- k problému neekonomických veřejných zakázek přistupovat strategicky a komplexně. Praxe ukazuje, že pouhé změny v zákoně o veřejných zakázkách nevedou k podstatnému zlepšení situace, je třeba rozvíjet a modernizovat další prvky *nákladní infrastruktury* (metodické vedení, koordinace nákupů, kontrolní a informační systémy atp.). Novému zákonu by tedy měla předcházet celková strategie jakých cílů a proč chce vláda dosáhnout, v jakém čase, a za jaké náklady.
- stejně tak je třeba se lépe vypořádat s hodnocením dopadů návrhu nového zákona na kvalitu regulace (RIA) a korupční prostředí (CIA) při zadávání veřejných zakázek. Stávající hodnocení dopadů předložené spolu s návrhem NZVZ bohužel neobsahuje dostatečně podložené zdůvodnění pro navrhované změny.
- zákon o veřejných zakázkách nelze chápat jako protikorupční nástroj, ale nástroj pro zajištění hospodářskou soutěže. To však neznamená, že by neměl obsahovat prvky prevence podvodů, střetů zájmů či prevence korupce.

Proces transpozice evropských zadávacích směrnic představuje unikátní příležitost pro přehodnocení a modernizaci systému veřejných zakázek v ČR.

Naším stanoviskem chceme přispět do debaty o dalším směřování k systémovému řešení problému neekonomických a zmanipulovaných veřejných zakázek v ČR.

I. Stanovisko k novému zákonu o veřejných zakázkách (NZVZ)

1) Publikační povinnosti pro zakázky malého rozsahu (ZMR) od 1 a 3 mil. Kč:

Navrhujeme zachovat stávající výši limitů pro ZMR na hodnotách 2 mil. Kč na dodávky a služby a 6 mil. Kč na stavební práce, a současně zavést v NZVZ publikační povinnosti pro ZMR s hodnotou přesahující 1 mil. Kč na dodávky a služby a 3 mil. Kč na stavební práce. Nové povinnosti by zahrnovaly uveřejnění informací o vypsání zakázky, zprávy o hodnocení nabídek, vybraného dodavatele a vítězné ceny, smlouvy a smluvních dodatků a skutečně uhrazené ceny na profilu zadavatele (u smluv pak v registru smluv). Publikační povinnosti by byly taktéž předmětem dohledu ÚOHS.

2) Limity pro vícepráce je nutné přizpůsobit kondici vnitřního kontrolního systému ve veřejné správě:

Navrhujeme v maximální možné míře zachovat stávající režim dodatečných stavebních prací či služeb u nadlimitních i podlimitních zakázek (tj. max. 20 % původní ceny - pro veřejné

zadavatele). V této souvislosti nelze akceptovat ani návrh na připuštění víceprací ve smlouvě v limitu 10 – 15 % původní ceny bez zkoumání důvodů pro takové změny. Podmínkou pro jakékoli navyšování limitu pro dodatečné práce je podstatná inovace vnitřního kontrolního systému veřejné správy, v rámci kterého by byly vždy přezkoumávány změny ve smyslu zachování jejich efektivity, hospodárnosti a účelnosti.

3) Hodnotící kritéria

Navrhujeme ponechat možnost využití všech hodnotících kritérií v souladu s evropskou směrnicí za současného vytvoření jednotné metodiky pro používání vhodných hodnotících kritérií reflektujících hodnocení podle ekonomické výhodnosti nabídky včetně vyjádření nákladů životního cyklu. Metodika by měla zohledňovat hlavní kategorie veřejných nákupů v intencích *category managementu*.

II. Stanovisko k reformě Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Návrh minimálních opatření:

- analýza systematizace pracovních míst podílejících se na tvorbě správních rozhodnutí vč. systému odměňování a stanovení profesních předpokladů pro výkon,
- zavedení výběrových řízení na všechny pracovní pozice, které se podílí na správních rozhodnutích včetně vedení ÚOHS,
- stanovení kritérií výkonnosti pro efektivnější hodnocení práce ÚOHS Vládou ČR,
- obnovení vlastních kontrol ÚOHS - rozvoj aktivní složky dohledu,

Návrh progresivních opatření:

- zavedení kolektivního systému řízení ÚOHS, kolektivní orgán by rozhodoval o klíčových záležitostech činnosti ÚOHS (tj. organizační řízení, personální politika, rozpočet, plán kontrolních činností, strategické řízení, zahraniční spolupráce atp.),
- rozšíření kapacit ÚOHS o specializované složky schopné fundovaně rozhodovat v technických otázkách porušování soutěžního práva.

III. Stanovisko k podpurným nástrojům ke kvalitnímu veřejnému zadávání

1) Úplná elektronizace zadávacích řízení

Plně využít potenciálu připravovaných centrálních informačních systému o veřejných zakázkách s cílem zjednodušit evidenci administrativních úkonů zadavatelů a dodavatelů, publikovat informace v celém zadávacím procesu, automaticky ověřovat určité kvalifikační dokumenty (např. oprávnění k podnikání, zastupování, nedoplatky, trestní rejstřík atp.) z veřejných registrů.

2) Zřízení systému centrálních nákupů

Zřídit centrální nákupní agenturu s garancemi nezávislosti a odbornosti pro potřeby celé veřejné správy. Její služby by byly povinně používány orgány státní správy s možností dobrovolného zapojení do systému ostatními organizacemi a subjekty veřejného sektoru (státní firmy, územní samosprávy). Systém by zadavatelé neměli povinnost použít pouze za situace, kdy by na trhu u poptávané komodity získali cenu nižší, než jakou by garantovala nákupní agentura.

3) Zavedení systému *category managementu* pro lepší metodické vedení zadavatelů a řízení veřejných nákupů

Navrhujeme vytvoření systému hlavních nákupních kategorií veřejného sektoru, v rámci kterých by byly definovány základní standardy pro řízení nákupů s důrazem hodnoty za peníze. Tyto

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL

Česká
republika

standardy by respektovaly odlišnou povahu základních předmětů plnění (např. stavební a inženýrské práce, ICT služby, právní a poradenské služby, dodávky) pomáhaly zadavatelům správně definovat předmět zakázek, podmínky soutěže, způsoby hodnocení nabídek, náležitosti smluv, projektové řízení atp.

V Praze 12. května 2014

Martin Kameník, předseda Oživení, o. s.

David Ondráčka, ředitel Transparency International ČR, o. p. s.

Jiří Skuhrovec, zIndex - Centrum aplikované ekonomie, o. s.